

Hartl Jánosné

Terület- és tájrendezés. Tájképi
értékek megőrzése, helyi értékek
kezelése és védelme.

A követelménymodul megnevezése:

Települési környezetvédelmi technikus és természet- és környezetvédelmi technikus feladatok

A követelménymodul száma: 1242-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-025-50

TERÜLET- ÉS TÁJRENDEZÉS. TÁJKÉPI ÉRTÉKEK
MEGŐRZÉSE, HELYI ÉRTÉKEK KEZELÉSE ÉS VÉDELME

MUNKANYAG

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A természetvédelmi munkák ellenére Európa országaiban is jelentős mértékben csökkent a biológiai sokféleség. Hatalmas méreteket öltött az élőhelyek degradálódása és egyre nagyobb a veszélyeztetett fajok száma.

A természetvédelemben bekövetkező szemléletváltás nagy eredményeket hozott. Ugyanakkor egyre nagyobb szerepet kapott az élőhelyek védelme és az oltalom alatt nem álló területek fontossága. A települési önkormányzatok tervezési feladataiban hangsúlyosabban jelentkeznek a tájvédelemmel kapcsolatos feladatok.

Abban az esetben, ha Ön települési önkormányzatnál dolgozna, milyen napi és hosszabb távú tájfeladatokat adna Önnek a helyi szintű tájvédelem?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A TELEPÜLÉS- ÉS TERÜLETFEJLESZTÉS FOGALMA ÉS KAPCSOLATA

1. Területfejlesztés

Magyarország területfejlesztési alapelveivel és jogszabályrendszerével alkalmazkodik az Európai Unió területfejlesztési elképzeléseihez. Erre azért is szükség van, hogy hazánk is részesedhessen az uniós forrásokból. A magyar területfejlesztési politika törekszik arra, hogy összehangolja az ország érdekeit és az uniós elvárásokat.

A település- és területfejlesztés egymást feltételező, egymáshoz kapcsolódó feladatok, egymás nélkül nem valósulhatnak meg. Egy település fejlesztése hatással van térsége – a környező területek – fejlődésére is.

A területfejlesztés jól szabályozható országos szinten, regionális és települési szinten. A településfejlesztés viszont nem szabályozható szigorú normákkal, ebben meg kell hagyni a települések önállóságát. A településfejlesztéssel kapcsolatos döntések a képviselőtestület át nem ruházható feladatai közé tartoznak. Ilyenek pl. a rendeletalkotás, a költségvetés, a helyi adó megállapítása, településrendezési terv, helyi építési szabályzat jóváhagyása.

A területfejlesztés a fejlődés tudatos befolyásolása,– rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében.

A területfejlesztés célja az ideális gazdasági, település- és térszerkezet kialakítása. A lakosság számára megfelelő infrastruktúra, életkörülményeik folyamatos javulásának biztosítása.

A területfejlesztés kiemelt feladata a térségek gazdasági megújítása és felzárkóztatása, az innováció térbeli elterjesztése és a területi különbségek csökkentése.

Fontos, hogy a helyi közösségek bekapcsolódjanak az őket érintő fejlesztési tervek és programok kidolgozásába. Ezzel párhuzamosan erősödik településük iránti felelősségük és kötődésük is kedvezően alakul.

„Tartós eredmény akkor érhető el, ha a fejlesztés forrásai nem teljes egészükben külső támogatásként érkeznek, hanem a támogatott közösség is részt vállal belőle. A fejlesztés irányát az érintett közösség és terület sajátosságai határozzák meg. Belülről fakadó kezdeményezések képesek arra, hogy hosszú távon életképesek maradjanak és biztos megélhetést nyújtsanak az embereknek.”¹

A területfejlesztés a fenntarthatóság elveinek figyelembe vétele mellett hivatott biztosítani az ideális gazdasági, település- és térszerkezet kialakulását. A fejlesztés irányát mindig az érintett közösség és terület sajátosságai határozzák meg.

Ennek elsődleges feltételei:

- a helyi közösségek bekapcsolódása az őket érintő fejlesztési tervek és programok kidolgozásába,
- a válsággal küzdő térségek gazdasági felzárkóztatása,
- a területi különbségek csökkentése.

A területfejlesztés résztvevői helyi szinten

- települési önkormányzatok
- önkormányzatok társulásai
- vállalkozások (gazdasági szervezetek)
- civil szervezetek

Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK)

Az Országos Területfejlesztési Konceptió az ország átfogó távlati fejlesztését megalapozó tervdokumentum, amely meghatározza az ország hosszú távú területfejlesztési céljait, és a területfejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket.

¹ Forrás: Területfejlesztés. 2007-04-19 <http://www.terport.hu/main.php?folderID=2650> (2010. 11.09.)

Az első átfogó, európai uniós elveken nyugvó Országos Területfejlesztési Konceptiót (OTK) az Országgyűlés 1998-ban fogadta el törvényi előírás alapján.

2. Területrendezés

A **területrendezés** az országra, illetve térségeire kiterjedően a terület felhasználás rendjének és a területhasználat szabályainak megállapítása, az erőforrások feltárása, a táj terhelése és terhelhetőségének meghatározása, ezek együttes értékelése, előrejelzések készítése,

- a területi adottságok célszerű hasznosítási javaslatainak kidolgozása,
- a fejlesztési koncepciók és programok térbeli, műszaki-fizikai rendszerének meghatározása,
- nemzetközi együttműködés és szerződés keretében az európai és határ menti területrendezési tevékenység összehangolása.

A területfejlesztés és területrendezés legfontosabb céljai

az ország valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése,

a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése,

az innováció térbeli terjedésének elősegítése,

a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása,

a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti – az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló – jelentős különbségeinek mérséklése

az ország térszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése,

A területfejlesztés és területrendezés feladata

- a terület-felhasználás rendjének és a területhasználat szabályainak megállapítása,
- a térségi és helyi közösségek területfejlesztési és területrendezési kezdeményezéseinek elősegítése,
- fejlesztési koncepciók, programok és tervek kidolgozása, meghatározása és megvalósítása, a társadalom, a gazdaság és a környezet dinamikus egyensúlyának fenntartása, illetve javítása érdekében,
- az Európai Unió regionális politikájához illeszkedés elősegítése, valamint a regionális együttműködésben rejlő kölcsönös előnyök hasznosítása és a határ menti – különösen a hátrányos helyzetű – térségek összehangolt fejlesztésének elősegítése,
- az elmaradott térségek felzárkóztatásának és fejlődésének elősegítése,
- a munkanélküliség mérséklése,
- az innováció feltételeinek javítása,
- a kiemelt térségek sajátos fejlődésének elősegítése,
- a befektetők számára vonzó vállalkozói környezet kialakítása.

Az állam területfejlesztési feladatai:

- az elmaradott térségek felzárkóztatása,
- a szerkezetátalakítás térségeinek fejlesztése,
- a közszolgáltatásokban meglévő területi különbségek mérséklése és
- az európai integrációs, innovációs területfejlesztési feladatok támogatása, térségi terület felhasználási célok megvalósításának elősegítése.

3. 2008. évi L. törvény az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény módosításáról

Az Országgyűlés 2008. június 9-én elfogadta az új Országos Területrendezési Tervet (OTrT) A jogszabályt öt évenként kötelező felülvizsgálni. Az OTrT kijelöli a fejlődéshez hosszú távon elengedhetetlenül szükséges műszaki infrastruktúra létesítmények pontos helyét, előírásokat tesz a területfelhasználásra vonatkozóan, amelyekkel a potenciálisan káros következményekkel járó fejlesztéseket korlátozza.

Az OTrT az ország egész területére meghatározza az egyes térségek területfelhasználásának feltételeit. Meghatározza a műszaki infrastruktúra-hálózat összehangolt térbeli rendjét, figyelembe véve a fenntartható fejlődés, a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok megőrzésére, az erőforrások védelmére vonatkozó elvárásokat.

Országos Területrendezési Terv összhangban kell, hogy legyen az ország hosszú távú területfejlesztési koncepciójával, valamint az ágazati és regionális fejlesztési programokkal.

Az OTrT-vel szemben támasztott követelmény a hosszú távú és kiszámítható célok megfogalmazása, melyek alapul szolgálnak a helyi és megyei területrendezési terveknek.

A törvény kiemelt területei

Az országos gyorsforgalmi közúthálózat hosszú távú fejlesztési koncepciója.

Meghatározta a meglévő és tervezett 50 MW és annál nagyobb erőműveket, a villamos energia átviteli hálózat elemeit és a nemzetközi szénhidrogén szállítóvezetékek nyomvonalát.

A Nemzeti Erdőtelepítési Programmal összhangban szabályozta az erdőtelepítésre alkalmas területeket.

Az agrárágazatot érintő újdonság, hogy új elemként bevezette (a kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek mellett) a kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek fogalmát.

A páneurópai ökológiai hálózat rendszerével összhangban (NATURA 2000 területek) szabályozta az országos ökológiai hálózatot.

Lehatárolta az országos tájképvédelmi területeket.

TERÜLET- ÉS TÁJRENDEZÉS. TÁJKÉPI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSE, HELYI ÉRTÉKEK KEZELÉSE ÉS VÉDELME

A kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő területekre bevezette az övezet fogalmát.

Elfogadta a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területek meghatározását, amelybe az ország védelmi képességét meghatározó, a NATO tagságból eredő, valamint a nemzetközi szerződéseiben vállalt kötelezettségei teljesítéséhez szükséges objektumok és területek tartoznak.

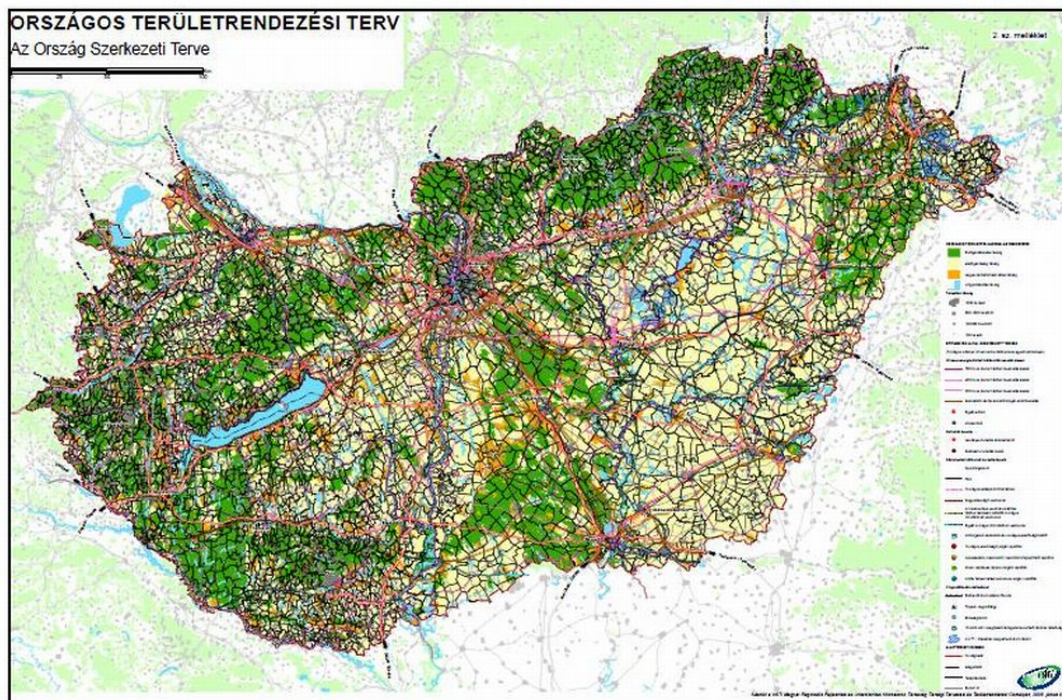
Új fogalmak vezet be, melyeket más jogszabályok eddig nem határoztak meg (pl. magterület, ásványi nyersanyag gazdálkodási terület, együtt tervezhető térség).

Az OTrT figyelembe vette az időközben elkészült területrendezési terveket, azok javaslatait – a budapesti agglomeráció-, valamint a megyei területrendezési tervek. Az OTrT veli párhuzamosan elkészült a Balaton törvény módosítása is

Az Országos Területrendezési Terv az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

Az ország szerkezeti tervét a törvény M=1:500 000 méretarányú 2. számú melléklete tartalmazza.

2008. évi L. törvény legfontosabb rendelkezései

1. ábra. Az ország területfelhasználása²

Az országos övezetek határait a törvény M=1:500 000 méretarányú 3. számú melléklete tartalmazza.

Térségi területfelhasználási kategóriák

Országos területfelhasználási kategóriák a következő,

a) legalább 1000 ha területű térségek:

aa) erdőgazdálkodási térség,

ab) mezőgazdasági térség,

ac) vegyes területfelhasználású térség,

ad) települési térség,

b) területi korlát nélkül ábrázolt térségek:

ba) vízgazdálkodási térség,

---

² Forrás: www.vati.hu

bb) építmények által igénybe vett térség,

bc) települési térség.

(2) Kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák a következő,

a) legalább 50 ha területű térségek:

aa) erdőgazdálkodási térség,

ab) mezőgazdasági térség,

ac) vegyes területfelhasználású térség,

b) legalább 10 ha területű térségek:

ba) városias települési térség,

bb) hagyományosan vidéki települési térség,

c) területi korlát nélkül ábrázolt térségek:

ca) vízgazdálkodási térség,

cb) építmények által igénybe vett térség.”

Térségi övezetek]

a) országos ökológiai hálózat,

b) kiváló termőhelyi adottságú szántóterület,

c) kiváló termőhelyi adottságú erdőterület,

d) országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület,

e) országos jelentőségű tájképvédelmi terület,

f) kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület,

g) kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület,

h) felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe,

i) ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület,

j) együtt tervezhető térségek,

k) kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület.

(2) Kiemelt térségi és megyei övezetek

a) magterület,

b) ökológiai folyosó,

c) pufferterület,

d) erdőtelepítésre alkalmas terület,

e) térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület,

f) térségi jelentőségű tájképvédelmi terület,

g) térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület,

h) világörökség és világörökség-várományos terület,

i) történeti települési terület,

j) rendszeresen belvízjárta terület,

k) nagyvízi meder,

l) földtani veszélyforrás területe,

m) vízerózióknak kitett terület,

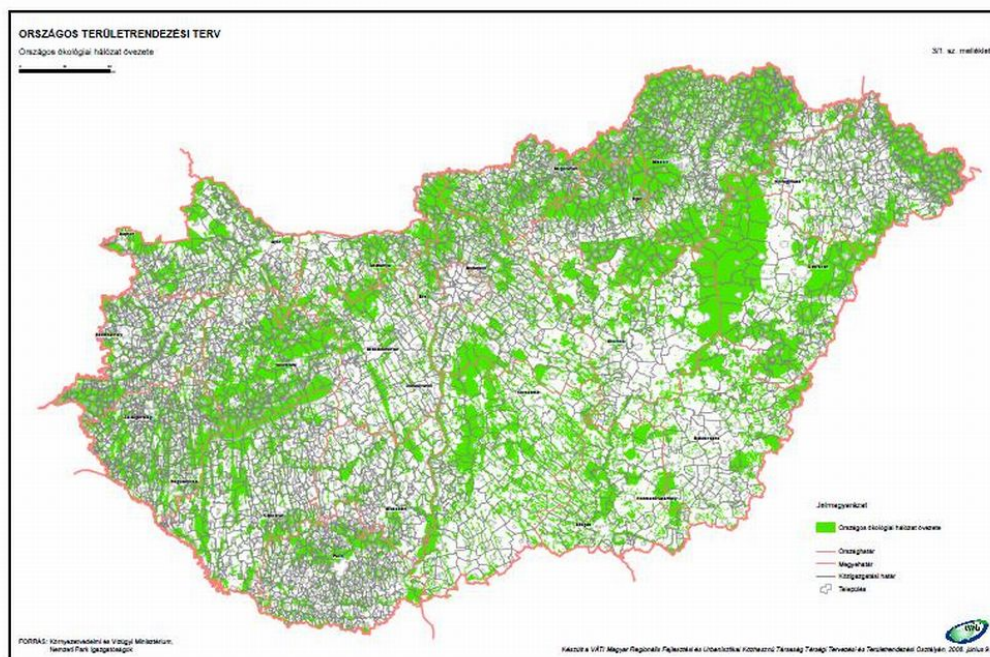
n) szélérozióknak kitett terület,

o) honvédelmi terület.

Országos ökológiai hálózat övezete

„13. § (1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

3) Az országos ökológiai hálózat övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben magterület, ökológiai folyosó, valamint pufferterület övezetbe kell sorolni.”

2. ábra. Országos ökológiai hálózat övezete

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete

13/A. § Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.”

Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete

14. § Az országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezetben a területek újrahasznosítási célját a kiemelt térség és a megye területrendezési tervében, a települések **helyi tájrendezési szabályainak** vagy a helyi településrendezési eszközök figyelembevételével kell meghatározni.”

Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete

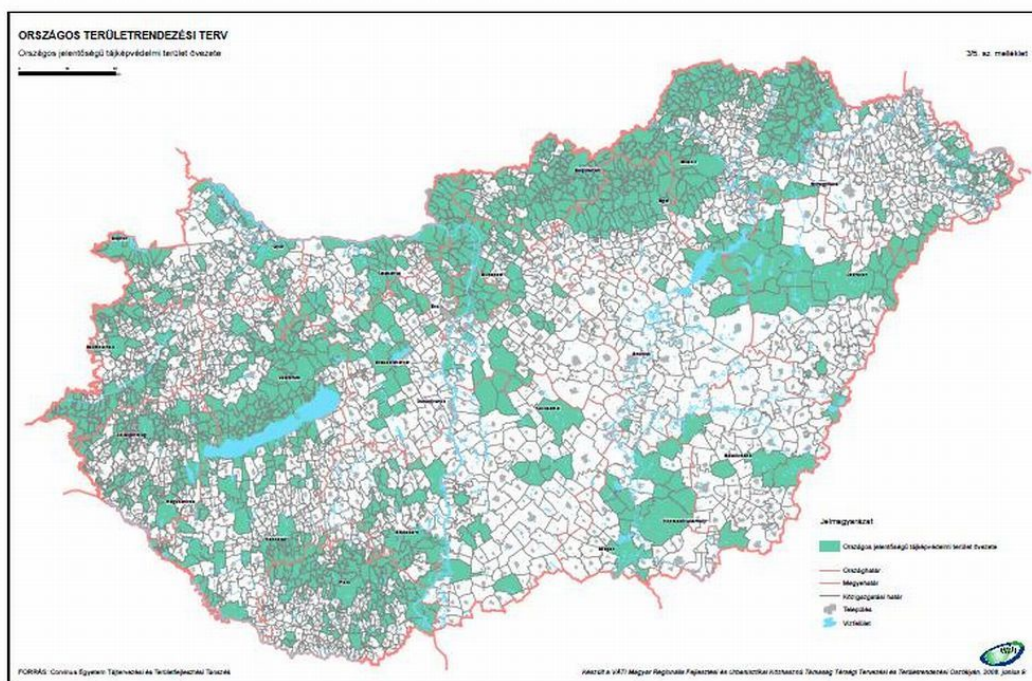
14/A. § (1) Az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória jelölhető ki, amely a kijelölés alapjául szolgáló tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti.

(2) Az övezetbe tartozó település településszerkezeti tervében csak olyan területfelhasználási egység jelölhető ki, továbbá helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében **csak olyan építési övezet és övezet hozható létre, amely a kijelölés alapjául szolgáló tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti.**

(3) Az építési övezetre vagy övezetre vonatkozóan meg kell határozni az ott elhelyezett **építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat**, ennek ellenőrzéséhez a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveihez külön jogszabályban meghatározott **látványtervet** is kell készíteni.

(4) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(5) Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a tájképvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával – beleértve a felszín alatti vonalvezetést is – kell elhelyezni.

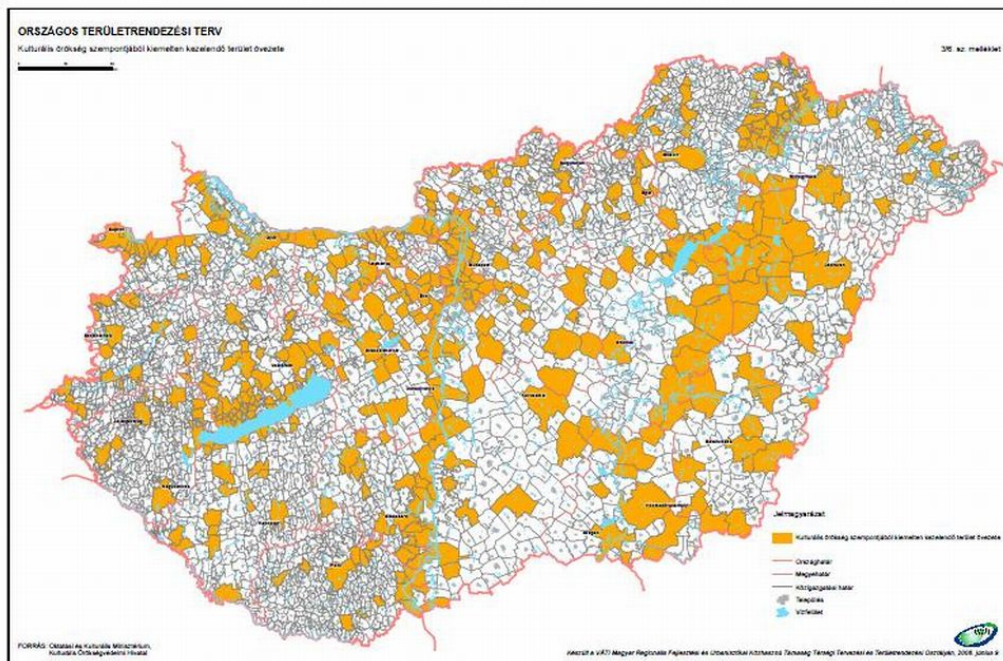

3. ábra. Országos jelentőségű tájképvédelmi övezete

Kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület övezete

14/B. § A kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben a világörökség és világörökség-várományos terület vagy a történeti települési terület övezetbe kell sorolni, továbbá az érintett települések közigazgatási területének megjelölésével kell meghatározni.

A fenti térségi övezetek tényleges kiterjedésének megfelelő határát a településrendezési tervben kell meghatározni.

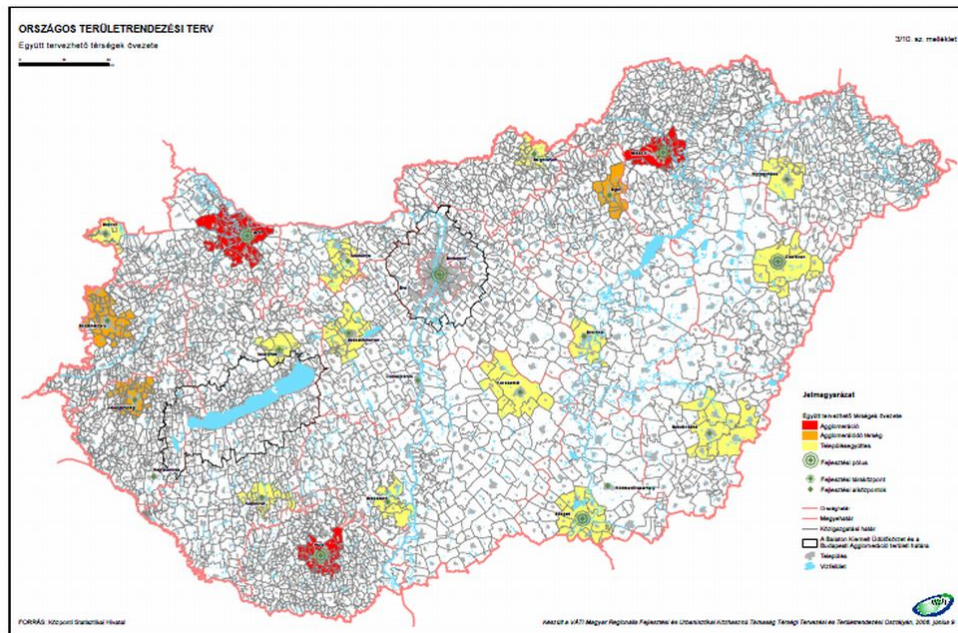

4. ábra. Kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület övezete

Együtt tervezhető térségek övezete

16/B. § (1) Az együtt tervezhető térségek övezetébe tartozó **települési önkormányzatok településfejlesztési és településrendezési feladataik összehangolt ellátásához** – törvényben meghatározott – **közös egyszerűsített településszerkezeti tervet készíthetnek.**

(2) A közös egyszerűsített településszerkezeti tervnek az egyes településekre vonatkozó részeit az érintett települési önkormányzatok határozattal fogadják el.

5. ábra. Együtt tervezhető térségek övezete

Magterület övezete

17. § (1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a) a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület a külön jogszabály szerinti területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(3) Az övezetben **közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon**, a természetvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával – beleértve a felszín alatti vonalvezetést is – kell elhelyezni.

(4) Az övezetben a közlekedési infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

(5) Az övezetbe tartozó település helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében elő kell írni a tájszerkezetbe illeszkedő beépítési mód, a tájra jellemző építészeti hagyományok és építmények megőrzését és ezek követelményeit.

(6) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.”

Ökológiai folyosó övezete

18. § (1) Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha

- a) a települési területet az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület a külön jogszabály szerinti területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(3) Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a természetvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával – beleértve a felszín alatti vonalvezetést is – kell elhelyezni.

(4) Az övezetben a közlekedési infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

(5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető

Pufferterület övezete

19. § Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti

Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete

20. § A térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezetben a roncsolt felületek újrahazsnosítása, a tájrendezés az érintett települések egymással összehangolt településrendezési eszközeiben meghatározott újrahazsnosítási cél alapján történhet.”

Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete

21. § (1) A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezetében **csak olyan területfelhasználási egység jelölhető ki, amely a természeti adottságok és a kulturális örökség által meghatározott tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti.**

(2) A térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezetébe tartozó település településszerkezeti tervében csak olyan területfelhasználási egység jelölhető ki, továbbá a helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében csak olyan építési övezet és övezet hozható létre, ami a kijelölés alapjául szolgáló tájképi értékek fennmaradását nem veszélyezteti. Az építési övezetnek vagy övezetnek az építmények tájba illesztésére vonatkozó szabályokat is tartalmaznia kell, ennek ellenőrzéséhez a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveihez külön jogszabályban meghatározott **látványtervet is kell készíteni.**

(3) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(4) Az övezetben közművezetéseket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a tájképvédelmi célok megvalósulását nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával – beleértve a felszín alatti vonalvezetést is – kell elhelyezni.

(5) A településszerkezeti tervben, a szabályozási tervben és a helyi építési szabályzatban ki kell jelölni a településkép-védelmi terület határát, amely a tájképi értéket képező kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő területeket, az ökológiai hálózat területeit, az országos és a helyi védelem alatt álló természetvédelmi területeket, azok környezetét, valamint a település arculatát, karakterét meghatározó fontos területeket tartalmazza.

Térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete

22. § (1) A térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezetében térségi hulladéklerakó hely csak külön jogszabályban meghatározott vizsgálatok és az országos, illetve területi hulladékgazdálkodási tervek alapján jelölhető ki.

(2) Az övezet meghatározásánál figyelembe kell venni, hogy

a) magterületen, ökológiai folyosón és pufferterületen,

b) kiváló termőhelyi adottságú szántó-, szőlő- és gyümölcsös területen,

c) erdőterületen,

- d) világörökség és világörökség-várományos területen,
- e) kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területen,
- f) rendszeresen belvízjárta területen,
- g) nagyvízi meder területén,
- h) földtani veszélyforrás területén,
- i) vízerózióknak kitett területen és szélerózióknak kitett területen,
- j) kiemelt fontosságú honvédelmi területen és honvédelmi területen,
- k) a beépítésre szánt területbe sorolt területen és annak határaitól számított 1000 m-es területen belül, kivéve a jelentős mértékű zavaró hatású iparterületet és a hulladékkezelő, hulladéklerakó különleges területet,
- l) az állami repülések célját szolgáló, valamint a közös felhasználású katonai és polgári repülőtér 15 km-es körzetében, térségi hulladéklerakó hely nem jelölhető ki.”

Világörökség és világörökség-várományos terület övezete

22/A. § (1) Világörökség és világörökség-várományos terület övezetben a területfelhasználás módjának és mértékének összhangban kell lennie a kezelési tervben meghatározott célokkal.

(2) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek területe nem bővíthető.

(3) Az övezetben közlekedési infrastrukturális hálózatokat és építményeket a kulturális örökségi értékek sérelme nélkül, területi egységét megőrizve, látványuk érvényesülését elősegítve kell elhelyezni.

(4) Az övezetben közművezetékeket és járulékos közműépítményeket tájba illesztett módon, a világörökségi területek védelmét nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával – beleértve a felszín alatti vonalvezetést is – kell elhelyezni.”

Történeti települési terület övezete

22/B. § (1) Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeiben ki kell jelölni a településkép-védelmi terület határát, amely a védendő területegységeket – különösen a történeti településközpontot, a történeti kertet, a jelentős régészeti lelőhelyet, az országos és helyi védelem alatt álló területeket, valamint ezek környezetét, védőövezetét – foglalja magában.

(2) Történeti település helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének tartalmaznia kell a településkép-védelmi terület értékőrző fejlesztését elősegítő, a történeti településkép megőrzését, illetve új építmények illeszkedését biztosító szabályokat.

(3) **Történeti településkép érvényesülését befolyásoló**, a kialakult településszerkezetet, településkaraktert megváltoztató, **nagy kiterjedésű építmény elhelyezésére** vonatkozó építési-műszaki tervhez a külön jogszabályban meghatározott **látványtervet kell készíteni**.

TÁJRENDEZÉS

A területrendezés és a tájvédelem nagyon sok szállal kapcsolódnak egymáshoz. A területhasználatok meghatározásában és a tervezési folyamatokban kiemelt szerepet kell biztosítani a tájvédelemnek.

A táj és a tájökológia fogalma

A táj és a tájökológia fogalmát nagyon eltérően határozták meg a szakemberek az elmúlt évtizedekben. Ezek jelentését nagyon leegyszerűsítve az alábbiak szerint adhatjuk meg.

A **táj** a földfelszín meghatározott részlete, amely megjelenése és működése alapján a szomszédos területektől elkülönül. Olyan funkcionális egység, aminek természetes működésébe az ember beavatkozik, ugyanakkor annak maga is része.

A társadalom és természet kölcsönhatásának vizsgálata során Haase német kutató elsősorban **művészeti, ökológiai és esztétikai attraktivitás** szempontjából értékelte a táj fogalmát.

Megkülönböztet tájtípusok

- természetes táj,
- kultúr táj,
- épített táj.

A **tájökológia** azt vizsgálja, hogy a különböző társadalmi tevékenységek elhelyezése a tájban milyen kockázattal járnak.

Egyedi tájérték

Az egyedi tájérték az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. A természetvédelmi törvény szerint az egyedi tájértékek megállapítása és nyilvántartásba vétele nemzeti park igazgatóság feladata., de 2005. 01. 01.-től megváltozott a nemzeti park igazgatóságok hatásköre és ez a feladat átkerült a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségekhez. Az egyedi tájértékek felmérését az MSZ 20381/1999 – Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterezése – szabályozza. A szabvány szerint az egyedi tájértékek felmérését – kataszterezését – csak a természetvédelmi oltalom alatt nem álló területeken kell elvégezni. Védett természeti területek esetén a védelem az ott előforduló egyedi tájértékekre automatikusan vonatkozik.

Az egyedi tájértékek típusai

Természeti képződmények

- **Élettelen (földtudományi) egyedi tájértékek:** pl. felszíni kőzet, ősmaradvány, ásvány, kőzet, rétegsor, gyűrődés, vetődés, vulkáni formák, karsztos formák
- **Élő (biológiai) egyedi tájértékek:** pl. fa, facsoport, bokros, sövények, gyepsávok, gyepfoltok,

Kultúrtörténeti egyedi értékek

- **Településsel kapcsolatos egyedi tájértékek** pl. kápolna, kálvária, harangláb,
- **Közlekedéssel kapcsolatos egyedi tájértékek** pl. rév, komp, kikötő
- **Termeléssel kapcsolatos egyedi tájértékek** pl. majorság, magtár, malom

Esztétikai egyedi értékek

Az egyedi tájértékek felmérése után besorolják a fenti kategóriák valamelyikébe, majd **kataszteri lapon** rögzítik a jellemző tulajdonságokat és térképmelléklettel együtt kerülnek számítógépes feldolgozásra. A szabvány további értékelési szempontokat tartalmaz az értékeléshez:

- ritkaság, egyediség, különlegesség
- régiség, ősiségi jelentőség
- idegenforgalmi, látogatottsági jelentőség
- hagyományőrzési jelentőség
- esztétikai, látványjelentőség
- történelmi, patriotikus jelentőség
- tudományos szakterületi jelentőség
- oktatási, ismeretterjesztési jelentőség
- etnikai, néprajzi jelentőség
- kultúrtörténeti, kultikus jelentőség
- ökológiai jelentőség
- sérülékenység, veszélyeztetettség

Az egyedi tájértékek kezeléséről természetvédelmi területen a **kezelési tervek** rendelkeznek.

4. Tájrendezés

A tájrendezés a táj tudatos, tervszerű alakítását jelenti, melynek célja a táji adottságok hasznosítása, megőrzése és helyreállítása, melynek résztevékenységei a

Tájfejlesztés

Tájvédelem

Tájrehabilitáció

Tájfejlesztés

A táji adottságok hasznosítására, a tájpotenciál növelésére, új tájpotenciál kialakítására irányuló tevékenységek. Megvalósítása több tevékenység segítségével történik, mint területhasznosítás módosítása, felszínalakítás, zöldfelületi rendszerek kialakítása.

Tájvédelem

A táj a földfelszín térben lehatárolható, jellegzetes felépítésű és sajátosságú része, a rá jellemző természeti értékekkel és az emberi kultúra jellegzetességeivel együtt. A tájvédelem olyan jogi, szervezési, gazdasági, technológiai, biológiai, felvilágosító és propaganda-intézkedések, valamint beavatkozások rendszere, amely az alapvető tájhasználati módok, társadalmi-gazdasági tevékenységek, táji feltételeinek biztosítására és a táji értékek megőrzésére és helyreállítására irányul. Az egész tájat óvja, benne az ember által alkotott értékes létesítményekkel, alkotásokkal.

A tájvédelem feladatai

- táj jellegének, esztétikai adottságainak, a természeti és táji értékeknek, az egyedi, jellegzetes tájképi elemek megőrzése,
- felszíni tájsebek rehabilitációja,
- természet- és tájvédelem szempontjainak érvényesítése adott területek tervezése során,
- települések egyedi tájértékeinek felmérési-, nyilvántartási- és kezelési feladatainak koordinálása,
- építmények tájba illesztése, nyomvonalas létesítmények elhelyezése (vonuló útvonalak kikerülése),
- terület felhasználás, a telekalakítás, az építés, a használat mérlegelése, művelési ág változtatás mérlegelése, belterületté nyilvánítás mérlegelése. A területrendezési tervnek tartalmazni kell az egyedi tájértékek jegyzékét,
- szakhatósági feladatok,
- általános tájvédelem szempontjainak érvényesítése az engedélyezési eljárásokban,
- kultúrtörténeti értékek védelme a tájban,

- Európai Táj Egyezmény végrehajtásából adódó feladatok megvalósítása.

Tájrehabilitáció

A tájrehabilitáció különböző emberi tevékenységek és természeti folyamatok által degradálódott, leromlott állapotú tájak műszaki, ökológiai, esztétikai jellegű helyreállítására irányuló tevékenységek összessége.

A tájrendezés eszközei, a tájtervezés

A tájrendezés alapvető, legfontosabb eszköze a tájtervezés. A tájtervezés különböző formákban és szinteken jelentkezik. A tájrendezés módja több tervezési folyamatban is megjelenik.

Nemzeti Természetvédelmi Alapterv

Az alapterv szerint az Európa tanács által indított páneurópai biológiai és tájdiverzitási stratégia aláíró országai 2005 végére kijelölik saját nemzeti ökológiai hálózatukat. Már 1993-ban felmerült egy Európát felölelő ökológiai hálózat létrehozásának igénye. Az **Európai Ökológiai Hálózat (EECONET)** különböző típusú, védelemre érdemes területeket kötné össze. Végül 1995-ben az "Európa környezetéért" című szófiai konferencián írták alá a Páneurópai Biológiai Tájdiverzitási Stratégiát. A stratégia 20 éves működési periódust fog át, melyben 5 éves szakaszokra jelölték ki a feladatokat.

A Páneurópai Biológiai Tájdiverzitási Stratégia fő célkitűzései

- Az európai biológiai és tájdiverzitást veszélyeztető tényezők mérséklése, megszüntetése
- Európa természetes térstruktúrájának egységes egésként történő kezelése

A feladatok közülük a legfontosabb a **Páneurópai Ökológiai Hálózat (PEN)** létrehozása volt. Az ökológiai hálózat létrehozásával azt a szemléletet kívánták érvényesíteni, hogy a természetvédelem érdekeit a védett területeken és azon kívül is érvényesíteni kell. A kialakítás során figyelembe kellett venni a nemzetközi egyezményeket, irányelveket, kiemelten a **Natura 2000** elemeket.

6. ábra. Az ökológiai hálózat sematikus ábrája³

A **Páneurópai Ökológiai Hálózat** az egyes országok ökológiai hálózataiból tevődik össze, melynek területi kategóriái

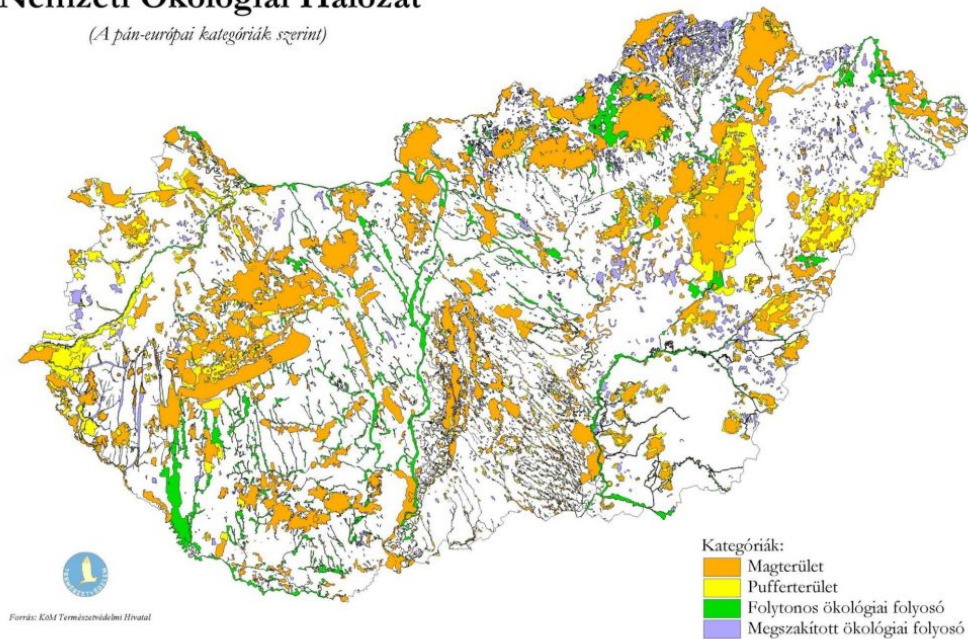
- magterület
- ökológiai folyosó
- pufferterület
- rehabilitációs terület

A 7. ábra. a Nemzeti Ökológiai Hálózat páneurópai kategóriáit szemlélteti hazánk területén.

³ Forrás: Magyarország és a Páneurópai Ökológiai Hálózat .Nemzeti Ökológiai Hálózat 1.Környezetvédelmi Minisztérium természetvédelmi hivatala.2002

Nemzeti Ökológiai Hálózat

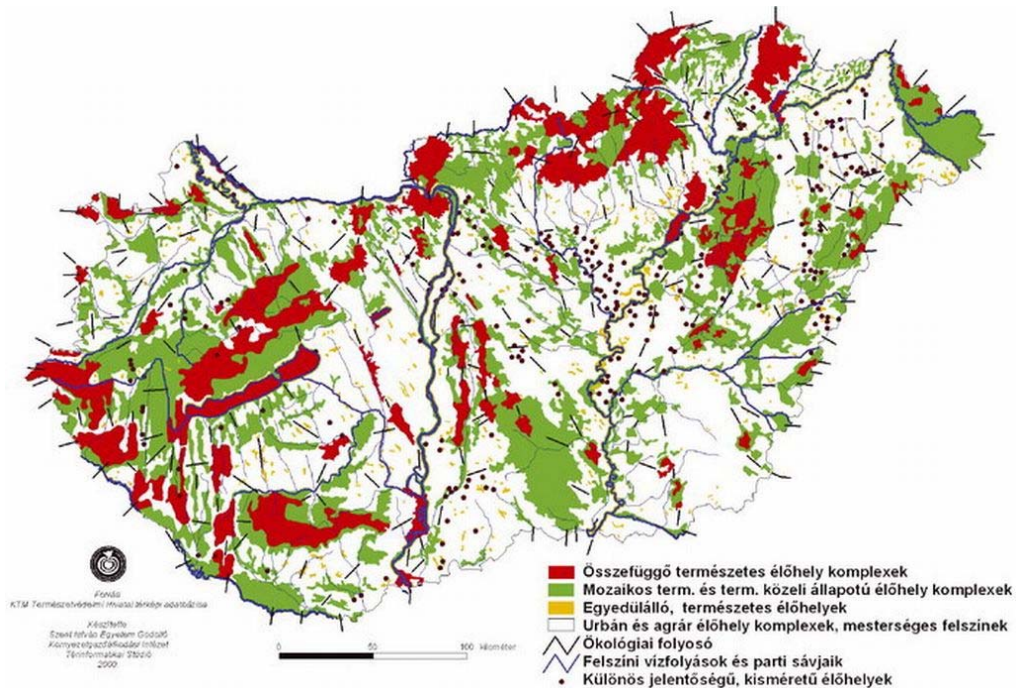
(A párn-európai kategóriák szerint)

7. ábra. Nemzeti Ökológiai Hálózat Magyarországon⁴

A Nemzeti Ökológiai Hálózat kategóriarendszere az alábbi ábrán látható.

⁴Forrás http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/terkep/N%D6Ht%E9rk%E9p.jpg(2010. 11.11)

8. ábra. A Nemzeti Ökológiai Hálózat kategóriarendszere ⁵

Természetvédelmi kezelési tervek

Országos jelentőségű védett természeti terület esetén a nemzeti park igazgatóságok, helyi jelentőségű védett természeti terület esetén a települési önkormányzatok kötelesek elkészíteni.

Településrendezési és területrendezési tervek

A településrendezési tervek tájrendezési és környezetalakítási munkarészében található tájtervezéssel kapcsolatos feladatokat.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A jegyzet elolvasása után készítsen összefoglaló vázlatot, majd válaszoljon a feladatok kérdéseire!

⁵ Forrás: http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/terkep/N%D6Ht%E9rk%E9p.jpg

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Nevezze meg az ökológiai hálózat elemeit és írja a neveket a vonalakra!

Blank lines for writing the names of the ecological network elements.

2. feladat

Sorolja fel a tájrendezés feladatait!

---

3. feladat

Hogyan csoportosítjuk a kultúrtörténeti egyedi értékeket?

---

4. feladat

Mit tartalmaz az Országos Területrendezési Terv?

MEGOLDÁSOK

1. feladat

2. feladat

Tájfejlesztés

Tájvédelem

Tájrehabilitáció

3. feladat

Településsel kapcsolatos egyedi tájértékek pl. kápolna, kálvária, harangláb,

Közlekedéssel kapcsolatos egyedi tájértékek pl. rév, komp, kikötő

Termeléssel kapcsolatos egyedi tájértékek pl. majorság, magtár, malom

4. feladat

Az Országos Területrendezési Terv az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

MUNKANYELV

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Kerényi Attila. Tájvédelem. Pedellus Tankönyvkiadó.2007

Magyarország és a Páneurópai Ökológiai Hálózat .Nemzeti Ökológiai Hálózat 1.Környezetvédelmi Minisztérium természetvédelmi hivatala.2002

Területfejlesztés. 2007-04-19 <http://www.terport.hu/main.php?folderID=2650> (2010. 11.09.)

<http://www.terport.hu/main.php?folderID=3063> (2010. 11.09.)

www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/terkep/N%D6Ht%E9rk%E9p.jpg (2010. 11.09.)

http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/terkep/N%D6Ht%E9rk%E9p.jpg (2010. 11.11)

AJÁNLOTT IRODALOM

Magyarország és a Páneurópai Ökológiai Hálózat .Nemzeti Ökológiai Hálózat 1.Környezetvédelmi Minisztérium Természetvédelmi Hivatala.2002

Kerényi Attila. Tájvédelem. Pedellus Tankönyvkiadó.2007

A(z) 1242-06 modul 025-ös szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 850 02 0000 00 00	Természet- és környezetvédelmi technikus
54 851 01 0000 00 00	Települési környezetvédelmi technikus

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

15 óra

MUNKANYELV

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató